

5/4/2020, Μάρκ. ι' 32 – 45, Δ' Νηστευῶν

Πρόρρησις τοῦ Πάθους καὶ τῆς Ἀναστάσεως - Τό αἷμα τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου

32 Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱερουσόλυμα· καὶ ἦν **προάγων** (προπορεύων ὁ, προάγων· προχωρῶν μπροστά· βλ. μαθ. 9ο) αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ **ἐθαμβοῦντο** (αἰσθάνονται καταπληξίη, θαυμασμό) καὶ ἀκολουθεῖντες ἐφοβοῦντο. καὶ **παραλαβὼν** (πάλιν τοὺς δώδεκα ἡρξάτο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, 33 ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσόλυμα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου **παραδοθήσεται** (Παθ. Μέλλ. τοῦ ὁ, παραδίδομαι, βλ. καὶ μαθ. 6ο, 7ο) τοῖς ἀρχιερεῶσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ **κατακρινοῦσιν** (θά τὸν καταδικάσων Μέλλ. τοῦ ὁ, κατακρίνω) αὐτὸν· θανάτῳ καὶ **παραδύσουσιν** (Μέλλ. τοῦ ὁ, παραδίδωμι) αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι, 34 καὶ ἐμπαΐξουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἐπιτύσουσιν αὐτῷ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. 35 Καὶ **προσπορεύονται** (πλησιάζουν) αὐτῷ Ἰაკώβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὁ ἐὰν αἰτήσωμεν ποιήσῃς ἡμῖν. 36 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετε ποιῆσαι με ὑμῖν; 37 οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· **δός** (προστακτ. Ἄορ, β' τοῦ ὁ, δίδωμι) ἡμῖν ἵνα εἰς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἐξ ἐκκενῶν σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. 38 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ **οἶδατε** (οἶδα= γνωρίζω) τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πᾶν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; 39 οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· δυάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίστετε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· 40 τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ ἐκκενῶν οὐκ ἔστιν ἐμὸν **δοῦναι** (ἀπαρῆφ. Ἄορ, β' τοῦ ὁ, δίδωμι), ἀλλ' οἷς ἰτοῦμαι. 41 Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἡρξάντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 42 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς λέγει αὐτοῖς· οἶδατε ὅτι οἱ **δοκοῦντες** ἄρχουσιν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· 43 οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὅς ἐστιν θέλει γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος· 44 καὶ ὅς ἐστιν θέλει ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δούλος· 45 καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακομθῆναι, ἀλλὰ διακομῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ **λύτρον** (ἀνταμοιβή/ἀντάλλαγμα) ἀντὶ πολλῶν.

Γραμματικά σχόλια

1. **παραλαβὼν**: μτχ. ἄρσ. γένους Ἄορ, β' (παρέλαβον ὁ παραλαβὼν, ἡ παραλαβοῦσα, τό παραλαβόν) τοῦ ὁ. Ε.Φ. παραλαμβάνω (σύνθετο: παρά+λαμβάνω): Ε.Φ.: ἔνεστ. λαμβάνω (παίρνω· πᾶν εὐρίσκω), Πρτ. ἐλάμβανον, Μέλλ. λήψομαι, Ἄορ, β' ἔλαβον, Πρκμ. εἰλήφα, Υπερσ. εἰλήφην· φράσεις: "οὐκ ἂν λάβοις παρά τὸ μη ἔχοντος", "εἰλημμένη ἀπόφασι" (πού ἔχει ἥδη ληφθεῖ): **διαφορές**: λαμβάνω= παίρνω κάτι μόνος μου **ἀλλά** δέχομαι= παίρνω κάτι πού μοῦ δίδουν.
2. **προσπορεύονται**: γ' πληθ. ἔνεστ. (προσπορεύομαι) τοῦ ὁ. Μ.Φ. **προσπορεύομαι** (πλησιάζω σέ κάποιον· μτφ. ἐπιδιώκω, ἐπιχειρῶ κάτι): σύνθετο: προσ + πορεύομαι (βαδίζω, ὁδοιπορῶ): Ε.Φ. πορεύω (κάνω κάποιον νὰ πορευθεῖ, μεταφέρω).
3. **δοκοῦντες**: μτχ. ἄρσ. γένους (ὀνομαστ. πληθ.) ἔνεστ. (δοκέω-ῶ) τοῦ ὁ. Ε.Φ. δοκέω-ῶ (μοῦ φαίνεται, πιστεύω, σκέπτομαι, νομίζω): ἀπρόσωπο: **δοκεῖ**= νομίζω ὅτι, κρίνω, ἀποφασίζω· **παράγωγα/σύνθετα**: δόξα, ἄδοξος, ἀδόκιμος (ἀπροσδόκιμος), δόγμα, δόκιμος (δοκιμασμένος, ἔγκριτος), εὐδόκιμος, κακοδόξια (κακὴ φήμη), κενόδοξος, προσδοκία.

Συντακτικά σχόλια - Τό Ἀπαρέμφατο

✚ Τό ἀπαρέμφατο δὲν εἶναι ἐγκλισι, ἀλλὰ ῥηματικὸ οὐσιαστικὸ αὐδέτερον γένους, διὰ τοῦτο ἔχει καὶ **ὀνομαστικὴ** καὶ **ῥηματικὴ** φύσιν (ἔχει τὴν ιδιότητες καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τοῦ ῥήματος).

✚ Ἡ **ὀνομαστικὴ φύσις** τοῦ ἀπαρεμφάτου φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι μπορεῖ νὰ ἐκφέρηται μὲ τὸ αὐδέτερο ἄρθρο κατὰ πτώσει, **π.χ.** *Τὸ ἐξομολογεῖσθαι (Υ) ἐστὶν ἀγαθόν.*

✚ Ἡ **ῥηματικὴ φύσις** φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι δέχεται ὅπως τὸ ῥῆμα· ἐπρρηματικούς προσδιορισμούς καὶ ἀντικείμενα καὶ ἔχει χρόνους καὶ διαθέσεις **π.χ.** *Ὁ Ἰησοῦς ἡρξάτο λέγειν αὐτοῖς (Α) τὰ μέλλοντα (Α).*

Εἶδη ἀπαρεμφάτου

α. Τό **ἄρθρο** (μὲ ἄρθρο) ἀπαρέμφατο, πού ἀντιστοιχεῖ μὲ ὄνομα οὐσιαστικὸ καὶ ἔτσι μπορεῖ νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς **ὑποκείμενο**, **ἀντικείμενο**, **προσδιορισμός**

π.χ. *Κύριε, δύνισαί μοι τοῦ ὄρν (Α) τὰ ἐμὰ πταίσματα.*

β. Τό **ἄνarthρο** (χωρὶς ἄρθρο) ἀπαρέμφατο, πού χρησιμοποιεῖται ὡς **ὑποκείμενο**, **κατηγορούμενο**, **ἀντικείμενο**, **προσδιορισμός** (ὀνομαστικός/ἐπρρηματικός),

π.χ. *Ὅτι δύνισαι πιστεῖσαι (Α), πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.*

Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ **ἦλθε διακομθῆναι**, ἀλλὰ **διακομῆσαι** (προσδιορισμοὶ στὸ ῥῆμα).

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Γερού Ναού Αγίου Γερασίμου Ἰλισίων

Διαδίκτυα μαθήματα γιὰ τὴν κατανόηση
τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσας

«**Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού μίλησε ὁ Ὅμηρος ὡς τὰ σήμερα, μιλοῦμε, ἀνασαίνουμε καὶ τραγουδοῦμε μὲ τὴν ἴδια γλώσσα**», Γιώργος Σεφέρης

κορέννυμι (ῥ., Μέλλ. κορέσω· Ε.Φ. χορτάζω/χορταίνω· κάποιον· Μ.Φ. χορτάζομαι/χορταίνω) → ἀψίκωρος (πού χορταίνει γρήγορα· πού ἔχει εὐμετάβλητη διάθεση), κόρος, κορεσμός.

κοσμέω (ῥ., βάλλω σέ τάξη· στολίζω) → κοσμήτωρ, κόσμος, διακοσμῶ, κόσμημα.

κυέω (ῥ., ἀρχαίω. τύπος τοῦ ῥ. κύω· κυοφορῶ) → ἐγκυος, κύημα (ἐμβρυον), ἀποκύημα (γέννημα· μτφ. δημιούργημα, πλάσμα· πρβλ. "ἀποκύημα τῆς φαντασίας").

κυκάω [ῥ., ἀναμ(ε)ιγνύω, ἀναταράσσω, ἀνακατώνω] → κυκεῶν (κράμα· ἄτακτο σύμφυρμα ἀνόμοιων πραγμάτων, ταραχή, ἀνακατωσύρα).

Ὀμηρικὸ Λεξικὸ Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ, ἔκδ. 1888

λαμβάνω, (Μ.Φ. λαμβάνομαι)

θέματα -ληβ-, -λαβ-

παράγωγα/σύνθετα:

λαβή [χερούλι· πιάσιμο (παλαιστών)· μτφ. ἀφορμή, εὐκαιρία], λαβίδα, λῆμμα (εἰσόδημα, κέρδος· ὁ ἀρχικός καὶ κυριώτερος τύπος λέξεως), λῆψις, λήπτης, λάφυρον (λεῖα τοῦ πολέμου), ἀντιλήπτωρ (ὑπερασπιστής· βλ. ἐκκλ. φράση "ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ, τό ἔλεός Σου προφθάσει με"), ἀσύλληπτος, ἐργολάβος, καταληπτὸς (κατανοητός), περιλήψη, συλλήβδην (σύντομα, περιληπτικά, ὅλα μαζί).

σύνθετα ῥήματα καὶ οὐσιαστικά:

ἀναλαμβάνω → ἀνάληψη, **ἀνακαταλαμβάνω** → ἀνακατάληψη, **ἀντιλαμβάνω** (ἀνταλλάσσω· λαμβάνω ὡς ἀμοιβή), **ἀντιλαμβάνομαι** [πιάνω κάτι (βλ. ἐκκλ. φράση "...ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ Σου": ...καὶ μέ ἔχει πιάσει τό δεξιὸ Σου χέρι) ἢ πιάνομαι ἀπὸ κάτι, κρατοῦμαι πρὸς στήριξη· ἐννοῶ] → ἀντιλαβή, ἀντιλήψη
ἀπολαμβάνω → ἀπολαβή (κέρδος, εἰσόδημα· πληθ. οἱ ἀπολαβές: μισθός, μισθοδοσία), **διαλαμβάνω** → διάληψη (περιεκτικότητα· διάκρισις μερῶν), **καταλαμβάνω** → κατάληψη, **μεταλαμβάνω** → μετάλληψη, **παραλαμβάνω** → παραλαβή, παράληψη, **περιλαμβάνω** → περιλήψη, **προλαμβάνω** → πρόληψη, **προσλαμβάνω** → πρόσληψη, **συλλαμβάνω** → σύλληψη, **ὑπολαμβάνω** (ἀποκρίνομαι διακόπτοντας τὸν λέγοντα· ἐκλαμβάνω, θεωρῶ)→ ὑπόληψη.

Ποιὲς ἀπὸ τίς λέξεις τῆς στήλης Β' ἔχουν ἐτυμολογικὴ συγγένεια/κοινὴ ρίζα με τίς λέξεις τῆς στήλης Α'; Κυκλώστε τίς σωστές.

Α'	Β'
λαμβάνω	ὑπόλειμμα, θρησκόληπτος, εὐλαβής, ἔκλειψη, ἐπιληψία, παραλήπτης.
δίδωμι	διάδημα, μεταδοτικός, δῶρον, δορυφόρος, παράδοση, αἰμοδότης.

www.agios-gerasimos.gr

Ἀθῆνα 2019

ΜΑΘΗΜΑ 18ο

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Αντωνυμίες λέγονται οί λέξεις οί οποίες στό λόγο αντικαθιστοῦν οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα:

π.χ. **ἐκεῖνος** γράφει (λ.χ. ὁ Πλάτων)

τοιοῦτος ἦν Ἀριστείδης (δηλ. δίκαιος).

Οἱ ἀντωνυμίες εἶναι **ἐννέα εἰδῶν**:

προσωπικές, δεικτικές, ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική, κτητικές, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, ἐρωτηματικές, ἀόριστες καί ἀναφορικές.

✱ Προσωπικές

λέγονται οἱ ἀντωνυμίες οἱ οποίες δηλώνουν τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, δηλαδή ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος μιλά (ἐγώ, πρῶτο πρόσωπο), ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ λόγος (σύ, δεύτερο πρόσωπο) καί ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται λόγος (ὁδε, οὗτος κ.τ.λ., τρίτο πρόσωπο).

Οἱ προσωπικές ἀντωνυμίες κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Ἑνικός ἀριθμός			Πληθυντικός ἀριθμός		
α' πρ.	β' πρ.	γ' πρ.	α' πρ.	β' πρ.	γ' πρ.
ἐγώ	σύ		ἡμεῖς	ὕμεῖς	(σφεῖς)
ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	(οὔ)	ἡμῶν	ὕμῶν	(σφῶν)
ἐμοί, μοι	σοί, σοι	(οἶ), οἱ	ἡμῖν	ὕμῖν	(σφίσι(ν))
ἐμέ, με	σέ, σε	(ἐ)	ἡμᾶς	ὕμᾶς	(σφᾶς)

✱ Δεικτικές

λέγονται οἱ ἀντωνυμίες οἱ οποίες δηλώνουν ὑπόδειξη. Δεικτικές ἀντωνυμίες τῆς ἀρχαίας γλώσσας εἶναι οἱ ἐξῆς:

ὁδε, ἦδε, τόδε (= αὐτός ἐδῶ, αὐτός δά)

οὗτος, αὕτη, τοῦτο (= ἐτοῦτος, αὐτός)

ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο

τοιόςδε, τοιάδε, τοιόνδε - τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν) (=τέτοιος)

τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε - τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν) (=τόσος)

τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε - τηλικοῦτος, τηλικαύτη,

τηλικοῦτο(ν).

Ἀπό τίς δεικτικές ἀντωνυμίες:

1) ἢ ὁδε, ἦδε, τόδε κλίνεται ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἄρθρο (ὁ, ἡ, τό) μὲ τὸ (ἐγκλιτικό) “δέ” κατόπιν αὐτοῦ: τοῦδε, τῆσδε, τοῦδε - τῶδε, τῆδε, τῶδε κ.τ.λ. - οἶδε, αἶδε, τάδε - τῶνδε κ.τ.λ.

Ὀμοίως οἱ ἀντωνυμίες **τοιόςδε, τοιάδε, τοιόνδε - τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε** καί **τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε** κλίνονται μόνον κατὰ τὸ πρῶτο μέρος αὐτῶν (τοιός, τοιά, τοῖον - τόσος, τόση, τόσον - τηλίκος, τηλίκη, τηλίκον) μὲ τὸ ἐγκλιτικό “δέ” κατόπιν: τοιόςδε, τοιάδε, τοιόνδε - τοιοῦδε, τοιαῶδε, τοιοῦδε - τοιῶδε κ.λπ.

2) ἢ οὗτος, αὕτη, τοῦτο κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ἑνικός ἀριθμός				Πληθυντικός ἀριθμός		
ὄν.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
αἰτ.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα
κλ. (ῶ)	οὗτος	αὕτη	---	---	---	---

✱ Ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική

λέγεται ἡ ἀντωνυμία αὐτός, αὕτη, αὐτό.

1) Ὀριστική εἶναι ὅταν ὀρίζει κάτι καί τὸ ξεχωρίζει ἀπὸ ἄλλα ὁμοειδή:

π.χ. Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται **αὐτός** τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην.

(= μόνος του, αὐτοπροσώπως, καί ὄχι κανεῖς ἄλλος ἐκ τῶν ἀκολουθῶν του).

2) Ἐπαναληπτική εἶναι ὅταν ἐπαναλαμβάνει κάτι, γιὰ τὸ ὁποῖο ἔγινε προηγουμένως λόγος:

π.χ. Κλεάρχῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε **αὐτόν** (δηλ. τὸν Κλεάρχον) καί δίδωσιν **αὐτῷ** (δηλ. τῷ Κλεάρχῳ) μυρίους δαρεικοὺς (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καί τοῦ δίδει).

Σημείωσις: ἢ “αὐτός, αὕτη, αὐτό”

α) κλίνεται ὅπως ἡ δεικτική ἀντωνυμία “ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο”.

β) ὑπάρχει καί μὲ τὸ ἄρθρο (ὁ αὐτός, ἡ αὕτη, τὸ αὐτό) καί τότε σημαίνει ὁ ἴδιος (ὄχι διάφορος).